

Årsrapport for universell utforming

2025

Dokument nr: [Dokumentnr]

Dato:

Utarbeidet av NN	Saksnummer #####
Godkjent av NN	Journalpostnummer #####
Dato dd.mm.åååå	Versjon 01
Endringslogg:	

Innhold

Jernbanedirektøren har ordet.....	4
Førende prinsipper i arbeidet med universell utforming	5
Slik jobber jernbanesektoren med universell utforming	6
Året 2025	7
Hvilke stasjoner endret status i 2025?.....	7
Ved utgangen av 2025 hadde 85 stasjoner status som tilgjengelige	8
Ved utgangen av 2025 hadde 63 stasjoner status som universelt utformet	8
Ved utgangen av 2025 er antallet stasjoner som tilbyr assistanse 14	8
Toggruppen for universell utforming.....	9
Toggruppen har fått nye deltakere/representanter i 2025	10
Temaer i 2025	10
Befaring	10
Stasjoner A-Å (Bane NOR)	10
Prosjekt: Bærbare ramper (Bane NOR)	11
Anskaffelse av nye tog.....	11
Universell utforming Stor-Oslo: Medvirkningsprosess (Bane NOR)	11
Fellesmøte med de øvrige brukermedvirkningsforumene	11
Året gjengitt av Hørselsforbundet.....	14
Året gjengitt av Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO)	15
Året gjengitt av Norges handikapforbund (NHF)	16
Året gjengitt av Blindeforbundet.....	17
Oversikt over møtedeltakere i Toggruppen i 2025.....	18

Jernbanedirektøren har ordet

Universell utforming som tankesett skal være med i alt arbeidet vi gjør med utvikling av togtilbudet.

Mennesker med funksjonsnedsettelse kan møte flere hindringer når de skal reise kollektivt, og vi vet at usikkerheten knyttet til tilgjengeligheten gjør at flere velger ikke å reise med tog, buss og ferge. Jernbanen er en del av det totale kollektivtilbudet vi har i Norge, og vi jobber kontinuerlig for å øke graden av sømløshet mellom de ulike transportformene slik at tilbudet oppleves tilgjengelig for flest mulig. Gjennom arbeidet i toggruppen og samarbeidet vi har med de øvrige medvirkningsgruppene, øker vi bevisstheten rundt utfordringene og vurderer tiltak for å fjerne hindringer.

I 2025 har 10 nye stasjoner fått status som universelt utformet, og også i 2026 får vi flere universelt utformede stasjoner.

Vi ser frem til å fortsette det gode samarbeidet med brukerorganisasjonene og aktørene i sektoren også i 2026!

Anne Iren Fagerbakke,

Førende prinsipper i arbeidet med universell utforming

1. En reise med tog består av en reisekjede med flere ledd, hvor hvert enkelt ledd påvirker muligheten kunden har til å gjennomføre reisen.
2. Disse leddene inkluderer blant annet informasjon ved kjøp av billetter, utformede/tilgjengelige stasjoner og knutepunkter i begge ender av reisen og togmateriell med gode på- og avstigningsmuligheter. For enkelte vil det være behov for ulik grad av assistanse ved reisen.
3. Dersom ett ledd i reisekjeden ikke er universelt utformet eller ikke tilfredsstillende krav til tilgjengelighet, kan det gjøre at reisen oppleves som vanskelig eller umulig å gjennomføre for flere grupper i samfunnet.
4. En universelt utformet reisekjede med tog er særlig viktig for personer med funksjonsnedsettelse/ funksjonshemming og bidrar til at flest mulig kan reise selvstendig.

Slik jobber jernbanesektoren med universell utforming

Jernbanedirektoratet	Jernbanedirektoratet bestiller og kjøper tog tjenester av virkemiddelselskapene i sektoren, og har det overordnede ansvaret for at alle ledd i reisekjeden med tog er ivaretatt og koordinert for de som reiser med toget.
Bane NOR	Bane NOR har ansvaret for universell utforming av stasjonene. Dette innebærer blant annet utforming og økt tilgjengelighet av stasjonene, kundeinformasjon på stasjon og tilbud om assistansetjeneste ved stasjonene.
Norske tog	Norske tog har ansvar for å anskaffe og tilpasse det rullende materiellet som er nødvendig for å avvikle persontrafikken på det norske jernbanenettet. Dette innebærer at universell utforming omfatter adgang til vognmateriell, tillater bevegelse mellom vogner og seterader inne i passasjervogner.
Entur	Entur skal legge til rette for at alle reisende kan få ruteinformasjon og kjøpe billetter for tog og fylkeskommunal kollektivtransport på samme sted.
Togselskapene	Togselskapene Vy, SJ Norge, Go-Ahead Norge og Flytoget drifter togtilbudet på bestilling og inngåtte avtaler med Jernbanedirektoratet. I kontraktene mellom Jernbanedirektoratet og togselskapene er det lagt opp til at togselskapene skal søke hensiktsmessige løsninger for universell utforming på jernbanen, eksempelvis tjenester og togmateriell.

Året 2025

Utvalgte nøkkeltall	2025
Antall tilgjengelige stasjoner	85
Antall universelt utformede stasjoner	63
Antall stasjoner som tilbyr assistansetjeneste	14
Andelen av- og påstigninger på universelt utformede stasjoner	21,8 prosent

Hvilke stasjoner endret status i 2025?

335 togstasjoner er i bruk i Norge.

Fem stasjoner er oppgradert fra utilgjengelige til universelt utformet i løpet av 2025.

Stasjonene det gjelder er: Drammen, Mjøndalen, Sandnes, Finse og Ustaoset.

Seks stasjoner er oppgradert fra tilgjengelig til universelt utformet i løpet av 2025.

Stasjonene er: Jaren, Haugenstua, Steinkjer, Gausel, Mariero og Jåttåvågen.

Drammen stasjon er en av stasjonene som ble universelt utformet i 2025.

Ved utgangen av 2025 hadde 85 stasjoner status som tilgjengelige

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Antall tilgjengelige stasjoner	96	93	95	95	90	85

Ved utgangen av 2025 hadde 63 stasjoner status som universelt utformet

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Antall universelt utformede stasjoner	32	40	44	46	53	63

I 2025 var andelen av- og påstigninger fra universelt utformet stasjoner 21,8 prosent¹. Dette er en økning fra 17,6 prosent i 2024.

Ved utgangen av 2025 er antallet stasjoner som tilbyr assistanse 14

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Antall stasjoner som tilbyr assistansetjeneste	11	12	14	14	14	14

Det tilbys assistansetjeneste på en rekke større stasjoner langs jernbanenettet. Stasjoner som tilbyr tjenesten er: Asker, Bergen, Drammen, Hamar, Kristiansand, Lillehammer, Lillestrøm, Oslo lufthavn Gardermoen, Oslo S, Sandvika, Ski, Stavanger, Trondheim S og Tønsberg. Det er ingen økning i antall stasjoner som tilbyr assistansetjeneste fra 2023.

¹ Kilde: Bane NOR gjennom møte i Toggruppen for universell utforming 05.12.2025

Toggruppen for universell utforming

I Toggruppen for universell utforming deltar brukerorganisasjoner sammen med alle aktører i sektoren. Toggruppen er et brukermedvirkningsforum mellom virksomheter, togselskaper, de funksjonshemmedes organisasjoner og Bufdir. Jernbanedirektoratet leder toggruppen og arbeider ut ifra mandat gitt av Samferdselsdepartementet (SD), datert 10.5.2006:

- Sterkere fokus på universell utforming og tilgjengelighet innen veg-, bane- og luftfartssektoren.
- Gjensidig informasjonsutveksling mellom aktørene i hver av gruppene og mellom de tre brukermedvirkningsforumene.
- Utvikling og gjensidig oppdatering av kunnskap innen fagområdet universell utforming og tilgjengelighet som skal danne grunnlag for realistiske løsningsforslag for ulike typer tilgjengelighetstiltak innen sektorene.

Det ble avholdt fire møter i toggruppen i 2025. Seksjon for mobilitet og samfunn i Jernbanedirektoratet leder toggruppen, og i løpet av 2025 har kontaktpersonen endret seg uten at det har påvirket arbeidet i gruppen i særlig grad.

Toggruppen har fått nye deltakere/representanter i 2025

Nye medlemmer/representanter	Beskrivelse
Unge funksjonshemmede	Ronja Vivil Kise blir representant for Unge funksjonshemmede fremover.
SJ-NORD	Evangeline Fredriksen Høie er ny gruppeleder for SJ-Oslo, og har blitt representant for SJ.
Go-Ahead Norge	Simen Lockert Rohde har blitt representant for Go-Ahead.
Samferdselsdepartementet	Oda Helene Elvemo Myhrer har overtatt koordineringsansvar for Samferdselsdepartementet sitt arbeid med universell utforming, og blitt representant for Samferdselsdepartementet,
Budfir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet)	Yngve Bråten har overtatt ledelse av Budfir sitt arbeid med universell utforming, og blitt representant for Budfir.
Jernbanedirektoratet	Kasper Hennig Øien har overtatt som møteleder og koordineringsansvarlig for toggruppen.

Temaer i 2025

Det første møte i toggruppen ble arrangert 28. februar og følgende punkter ble satt opp som viktige for året:

- Befaringer på stasjoner som skal bygges om, som er under ombygging eller som er ferdig ombygget
- Rampeprosjektet
- Fjerntoganskaffelsen
- Universell utforming av stasjoner
- Digital veifinning

Befaring

Det ble gjennomført en befaring av Nationaltheatret stasjon som både betjener tog og t-bane i forbindelse med fellesmøte mellom de ulike brukermedvirkningsutvalgene, se eget punkt under.

Stasjoner A-Å (Bane NOR)

Stasjoner A-Å har endret navn til Finn stasjon på www.banenor.no/reise-og-trafikk). Per i dag finner man informasjon om reiseplanlegging, billettsalg, parkering, tilgjengelighet, avgang/ankomst, tilbud/fasiliteter og toglinjer osv. under Finn stasjon på banenor.no. Bane NOR forsøker i prosjektet å gjøre informasjonen mer tydelig og intuitiv. Det er blant annet arbeidet med å finne ut hvilken type informasjon som er viktig for de reisende for å planlegge en reise, type tilgjengelighetsdata. Det gjenstår noe arbeid for å innhente og bearbeide dataene som finnes slik at de blir tilgjengelige også for andre aktører å hente ut.

Prosjekt: Bærbare ramper (Bane NOR)

- Pilotperiode fra april 2023 til februar 2024.
- I pilotperioden ble ramper utplassert på følgende stasjoner: Fetsund, Lillestrøm (spor 6/7), Oslo S (spor 5/6 og 7/8), Drammen (spor 1), Moss (spor 2/3), Slitu og Fredrikstad.
- Det tok tid å innhente togselskapenes behov, samt å finne ut hvilke stasjoner som skulle ha 90, 120 eller 150 cm lang rampe, og hvor på plattform oppbevaringsboksen skulle plasseres.
- I mai/juni 2025 ble ramper og bokser bestilt. Første leveransen kom i september, og ramper ble utplassert etter hvert som de ble levert.
- Bane NOR melder at rampene får gode tilbakemeldinger.

Anskaffelse av nye tog

- Leveringen av lokaltogene er forsinket.
 - Det har ikke vært involvering av brukerorganisasjonene i sluttfasen av produksjonen.
 - Lokaltog av type N05 ble presentert på Arendalsuka. En representant fra Norges Handikapforbund var innom toget og gav uttrykk for å være veldig fornøyd.
- Fjerntogene er planlagt satt i trafikk i 2028.
 - Cato Lie fra FFO og Magnhild Sørbotten fra NHF var med Norske tog til Sveits den 13. mai. Nye fjerntog-prosjektet arrangerte et arbeidsmøter for design og løsninger på sove-/dagkupe. Dette ble utført i en såkalt white-mockup. Formålet var at Stadler, Norske tog og FFO/NHF skulle sikre at utforming/plassering/bruk/størrelse mm. av sovekupe/dagkupe for rullestolbrukere blir god.
 - Arbeidet var preget av gode innspill, diskusjoner og ledet til justeringer og forbedringer.

Universell utforming Stor-Oslo: Medvirkningsprosess (Bane NOR)

- Prosjektet berører Oslo S, Skøyen og Asker stasjon.
- Det er interesse for deltakelse fra toggruppens medlemmer. Norges Blindforbund og flere understreker at medvirkningsprosessen må inkludere fagpersoner med kompetanse på universell utforming, ikke bare brukerperspektivet.
- Bane NOR planlegger bygging av Asker stasjon i 2027. Ny bro og heiser skal plasseres ved plattformens bredeste punkt.
- Arbeidet på Oslo S vil være et plattformprosjekt som kun omfatter plattform, og det vil utføres én plattform av gangen for å minimere trafikkpåvirkningen.

Fellesmøte med de øvrige brukermedvirkningsforumene

23. september ble det gjennomført et fellesmøte med brukermedvirkningsutvalgene for bane, fly, veg og sjø. Temaet på møtet var digital og fysisk veifinning.

Møtet startet med en befaring på Nationalteatret togstasjon og t-bane stasjon, med påfølgende presentasjon fra Bane NOR og Ruter angående veifinning, ledelinjer og skilting.

Deretter holdt Jernbanedirektoratet et innlegg om grunnleggende krav til digital informasjon om universell utforming for persontransport, før Norges Handikapforbund og Norges Blindforbundet holdt et innlegg med digital veifinning fra et brukerperspektiv. Møtet ble avsluttet med et innlegg fra Kolumbus.

Kort om Nationaltheatret T-banestasjon

- Bygget 1928
 - Skandinavias første underjordiske stasjon
- Oppgraderingsarbeid 1980 og 1998
 - Påkoblet Nationaltheatret togstasjon 1998
 - Kristofer Lange (1928)
 - Eggen og Mjøstet (1980)
 - LPO Arkitekter (1998)

Tilbakemelding fra brukerorganisasjonene

Året gjengitt av Hørselsforbundet

Hørselsforbundet arbeider etter prinsippet om et inkluderende samfunn og universell utforming – et prinsipp som bygger på at det skal skapes løsninger som er helt nødvendig for noen, men nyttig for alle.

For at de av oss med hørselsutfordringer skal kunne reise trygt og fleksibelt på lik linje med andre er behovet for informasjon i hele reisekjeden tilgjengelig som tekst i sanntid avgjørende. Spesielt kritisk er dette i en nødsituasjon.

Vi finner det nyttig å være med i prosesser som omfatter utvikling av- og innkjøp av materiell og planlegging- og utforming av infrastruktur på et tidlig stadium. Det gir verdifull innsikt og bygger kunnskap som gjør det enklere å utarbeide relevante innspill på veien frem mot realisering av prosjekter som ivaretar våre interessenters behov.

Et godt eksempel fra året som gikk er deltagelse i medvirkningsverksted Akser stasjon. Arbeidet har gitt konkrete innspill til rapporten for renovering av stasjonen i Universell utforming Stor-Oslo prosjektet.

Thorbjørn Andersen

Bildet har vi fått fra Hørselsforbundet

Året gjengitt av Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO)

FFO mener det stort sett er gode diskusjoner rundt aktuelle tema i toggruppen.

Det er en jevn årlig økning av antall universelt utformede stasjoner, mens antallet tilgjengelige stasjoner går ned. Det innebærer at antallet universelt utformede og tilgjengelige stasjoner har økt kun med én stasjon i løpet av 2025. Sett opp mot FFOs mål om et universelt utformet Norge i 2035 er fremdriften langt fra rask nok. Vi etterlyser tiltak for å øke andelen tilgjengelige stasjoner.

Våre medlemmer opplever at det er vanskelig å finne god informasjon om tilgjengeligheten til toget og de enkelte stasjonene. Det er satt i gang et arbeid med å kartlegge tilgjengeligheten på stasjonene, men også dette går sakte. At slik informasjon mangler gjør nok at noen dropper å reise.

Saken om fjerntogene har også opptatt oss i 2025. Vi kom fra brukersiden for sent inn i sluttfasen i innkjøpsprosessen, men klarte å få på plass bedre løsninger for funksjonshemmede reisende i de første 17 togsettene ombord i togene enn det var lagt opp til. Prosessen som ble gjennomført på oppdrag fra Samferdselsdepartementet (SD) og Jernbanedirektoratet for å se på alternative ombordstigningsløsninger konkluderte med at det ikke foreslås endringer i ombordstigning på fremtidige fjerntogbestillinger. Det innebærer at rullestolbrukere må benytte betjent heis, for å komme ombord i toget. Dette mener vi er fullstendig uakseptabelt. Flere fjerntog er foreløpig ikke bestilt, men FFO har en forventning om at trinnløs ombordstigning på 76 cm plattformer ivaretas i fremtidige anskaffelser av fjerntog da leverandøren Stadler har en slik løsning på ett av deres produkter.

Året gjengitt av Norges handikapforbund (NHF)

Reell universell utforming av både stasjoner og tog er det viktigste virkemiddelet for at også funksjonshindrede skal kunne reise med tog som andre. Ifølge totalberedskapskommissjonen er universell utforming også viktig for samfunnssikkerhet og beredskap. Dialog og konstruktivt samarbeid mellom alle aktørene på området, er nødvendig for å få dette til.

Det er mange nyttige og gode drøftinger i toggruppen, men vi sliter fortsatt med konsekvensene av at flere store saker har kommet for sent til oss. Vi har i år bl.a. løftet problemet med at rullestoler som er innenfor størrelseskravene, blir nektet ombordtatt, fordi konduktørers øyemål vurderer stolen til å være større enn den er. Saken skal behandles videre i toggruppen.

Oppgradering av stasjoner til universell utforming går for sakte. Samtidig bygges nye Kolbotn stasjon uten heis og med svært lang gangdistanse for de som parkerer på HC-parkering. Det er behov for en betydelig opptrapping for å nå målene.

Også dette året har NHF deltatt i testing av de nye fjerntogene for å få bedre løsninger. Vi brukte nyttig erfaring fra fjorårets studietur med NightJet. Vi er skuffet over at det ennå ikke er løsninger for trinnfri adkomst på resterende fjerntog. Rullestolbrukere vil trolig derfor leve med risikoen for ikke å komme på/av fjerntog i mange tiår fremover. Det er flere gode løsninger for trinnfri adkomst på europeiske tog i dag. Vi har en forventning om at disse vurderes godt før opsjoner på flere fjerntog utløses.

Året gjengitt av Blindeforbundet

Norges Blindeforbund har i gruppen satt søkelys på viktigheten av universell utforming i hele reisekjeden, slik at synshemmede kan reise fritt på lik linje med andre. Både tog, plattformer, bestillingsløsninger og informasjon må være tilgjengelige for synshemmede.

Dessverre mener vi at arbeidet mot å nå dette målet går for sakte. Samtidig har det vært fint å kunne diskutere rundt flere prosesser som er viktige ledd for å få en helhet som fungerer godt. Både når det gjelder prosessen rundt fjerntog, nye billettautomater, el-sparkesykler som er til hindring og universell utforming av stasjoner, som er noen av temaene som er diskutert i gruppen. Blindeforbundet har også hatt innlegg om synshemmede og digital veifinning i kollektivtransporten.

Assistansetjenesten er også en viktig del av reisekjeden for synshemmede. Blindeforbundet er opptatt av viktigheten av at det må på plass en god og fleksibel assistansetjeneste, på langt flere stasjoner enn det er i dag.

Blindeforbundet synes det er viktig med et fora som toggruppen, der man kan bli orientert om aktuelle saker innenfor transportområdet og ha dialog med de ulike transportaktørene og interesseorganisasjonene.

Oversikt over møtedeltakere i toggruppen i 2025

Organisasjon	Representant
1. Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO)	Cato Lie
2. Norges Handikapforbund (NHF)	Magnhild Sørbotten
3. Norges Blindforbund (NBF)	Farah Ramaddan, Arild Hagen
4. Hørselshemmedes landsforbund (HLF)	Thorbjørn Andersen
5. Bane NOR	Hege Narvåg og May-Liss Sjursen Daljord, Vilde Moltu Haaby og Esben Svendsen
6. Entur	Anne Bérard-Andersen
7. Vy Gruppen AS	Tore Bjørback Amblie
8. SJ Norge AS	Marianne Carlsen og Evangeline Fredriksen Høie
9. Go Ahead Nordic AS	Ole Andreas Skårland og Simen Lockert Rohde
10. Flytoget	Knut Erik Kristiansen og Sigurd Nelson
11. Norske tog	Vidar Larsen, Audun Lind Eriksen og Sille Svenkerud Førner
12. Ruter	Wenche Pedersen
13. Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)	Yngve Bråten
14. Mental Helse	Abdurrehman Khan
15. Pensjonistforbundet	Kjellaug Kristiansen Jota
16. Samferdselsdepartementet	Oda Elvemo Myhrer
17. Jernbanedirektoratet	Sefrid Line Jakobsen, Kasper Hennig Øien og Camilla Maurud på sak